

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/nauka/konferencje-naukowe/33877,Sesja-naukowo-edukacyjna-dla-mlodziezy-Wojna-z-narodem-30-rocznica-wprowadzenia-.html>
23.04.2024, 09:49

Sesja naukowo-edukacyjna dla młodzieży „Wojna z narodem - 30. rocznica wprowadzenia stanu wojennego w Polsce. Trudne pytania” - Kraków, 29 września 2011

[więcej zdjęć](#)

W związku obchodami 30. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego w Polsce Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie we współpracy z Zarządem Regionu Małopolskiego NSZZ „Solidarność”, Kuratorium Oświaty w Krakowie, Instytutem Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego i Klubem Historycznym im. gen. Stefana Roweckiego „Grotą”

zapropował uczczenie tej niezwykle ważnej dla Polski rocznicy poprzez sesję naukowo-edukacyjną, skierowaną w szczególności do nauczycieli i młodzieży licealnej oraz gimnazjalnej. Sesja zorganizowana została już po raz trzeci, w ramach „Małopolskiego Programu Edukacji Patriotycznej i Obywatelskiej”, i odbyła się 29 września 2011 r. w Auli im. ks. Józefa Tischnera Collegium Witkowskiego UJ w Krakowie, ul. Gołębia 13.

Przybyłych gości powitał Dyrektor Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego dr hab. Stanisław Sroka, prof. UJ, który przypomniał, że mury UJ w kolejnym roku goszczą uczniów małopolskich szkół w związku z obchodami rocznicy tak istotnej dla zrozumienia najnowszej historii Polski i życzył, aby tegoroczna sesja pomogła im zrozumieć trudne lata osiemdziesiąte ubiegłego wieku. W imieniu Małopolskiego Kuratora Oświaty wystąpiła Anna Pawlikowska-Wójcicka, koordynator „Małopolskiego Programu Edukacji Patriotycznej i Obywatelskiej”, która przywitała uczniów wszystkich zgromadzonych szkół. W imieniu NSZZ „Solidarność” głos zabrał Przewodniczący Zarządu Regionu Małopolskiego NSZZ „Solidarność” Wojciech Grzeszek. Reprezentując Dyrektora Oddziału IPN w Krakowie przybyłą młodzież powitała prowadząca pierwszą część spotkania Elżbieta Jakimek-Zapart z Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN. Nawiązując do zakończonych w maju br. konkursów historycznych dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych województwa małopolskiego, zachęciła do wzięcia udziału w kolejnej edycji, związanej z przypadającą w przyszłym roku 70. rocznicą przemianowania Związku Walki Zbrojnej na Armię Krajową.

Spotkanie zainaugurowało odsłuchanie hymnu Solidarności, do melodii autorstwa Stanisława Markowskiego, oraz utworu „Mury” Jacka Kaczmarskiego w wykonaniu uczennic Zespołu Szkół Chemicznych w Krakowie.

Część zasadniczą sesji rozpoczął wykład Piotra Stawowego, naczelnika Oddziałowego Biura Lustracyjnego IPN w Krakowie „Niekonstytucyjność wprowadzenia stanu wojennego w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2011 r.” Referat wyjaśniał, iż dekret o stanie wojennym z dnia 12 grudnia 1981 r., obowiązujący aż do roku 2002 został wprowadzony wbrew zasadzie legalizmu, nie został prawidłowo ogłoszony oraz złamał zasady niedziałania prawa wstecz. Dlatego jego wprowadzenie było niekonstytucyjne i sprzeczne z podstawowym systemem demokratycznego państwa prawa.

W kolejnym wystąpieniu dr Jarosław Szarek z Biura Edukacji Publicznej IPN w Krakowie – w części dotyczącej Małopolski – omówił przebieg wydarzeń stanu wojennego, podkreślając wartość i znaczenie tradycji niepodległościowych w Małopolsce. Podczas gdy w latach 70 tych panował kryzys gospodarczy, zapaść moralna i poczucie beznadziei, z powstaniem „Solidarności” pojawiło się odczucie prawdziwej demokracji. PRL niszczył ludzką inicjatywę, panowała negatywna selekcja i dopiero „Solidarność” pokazała jedność narodu. System totalitarny miał tylko jeden pomysł na rozwiązanie tego problemu – siłowy. Stąd doszło do wprowadzenia w Polsce stanu wojennego, który był wyborem między dobrem a złem. Spotkanie robotników z Nowej Huty z inteligencją Krakowa dało podstawy do stworzenia niezwykle silnego bastionu i ośrodka oporu niepodległościowego Małopolsce.

Ciekawa dla uczniów była trzecia prelekcja wygłoszona przez pracownika Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Krakowie Monikę Komaniecką. Multimedialny pokaz przedstawiał techniczne środki inwigilacji społeczeństwa w PRL, zwykłych obywateli, opozycji, duchownych, dyplomatów i zagranicznych turystów.

Drugą część sesji rozpoczęły wspomnienia Wojciecha Marchewczyka, redaktora naczelnego podziemnego pisma „Hutnik”, który opowiadał o tym, jak drukowano i kolportowano „bibułę”. Wspominał również, czym groziło prowadzenie tego typu podziemnej działalności.

Prof. Ryszard Terlecki długo odpowiadał na trudne pytania dotyczące stanu wojennego, przygotowane przez uczniów małopolskich szkół ponadgimnazjalnych I LO w Chrzanowie oraz Zespołu Szkół Chemicznych w Krakowie:

- 1. Czym tłumaczyć wciąż duże zrozumienie społeczeństwa polskiego dla postawy Jaruzelskiego i wiarę, że wprowadzenie stanu wojennego było jakimś „mniejszym złem”.
- 2. Ruch „Solidarności” wyrósł ze środowiska robotniczego. Jak w 1980 r. ustosunkowały się do tego środowiska uniwersyteckie w Polsce? Jak postrzegały działalność podziemną „Solidarności” w okresie stanu wojennego?
- 3. W małych i średnich miastach w latach 90., ale również po roku 2000 w samorządzie lokalnym rządzą wciąż często ludzie, którzy w latach 80. byli ludźmi aparatu komunistycznego. Zmieniając, bardziej lub mniej, skórę, są burmistrzami, wójtami itp. Czy nie jest to jednak porażka idei solidarnościowych?
- 4. Jak Państwo oceniają postawę Lecha Wałęsy w okresie stanu wojennego i w następnych latach dekady lat 80.?
- 5. Czy w stanie wojennym władza komunistyczna kontrolowała w pełni działalność podziemnych struktur „Solidarności”?
- 6. Czym się różni pokolenie Solidarności z 1980 r. od ludzi tzw. II Solidarności z lat 1988-89?
- 7. Jaką rolę w historii Polski, a także konkretnie Krakowa odegrał NZS, a także WiP?
- 8. Czy prowadzone są działania wyjaśniające, kto wydał rozkaz zamordowania księdza Popiełuszki i kto go w rzeczywistości wykonał?
- 9. Kto prosił o pomoc militarną ZSRR w latach 1980–1981, czy przewiduje się wyciągnięcie konsekwencji wobec tych ludzi?
- 10. Czy prowadzi się śledztwa w sprawie zamordowania księży przez nieznanych sprawców, np. ks. Niedzielaka i księdza Suchowolca?
- 11. Czy w archiwach IPN znaleziono ostatnio jakieś nowe dokumenty dotyczące stanu wojennego?

- 12. Gdzie można się zapoznać z zeznaniami przewodników tatrzańskich, którzy opowiadali o mordzie w Kopalni „Wujek” w stanie wojennym?

Pod koniec sesji odbyło się losowanie nagród w zaproponowanym konkursie edukacyjnym, który stał się już stałym elementem spotkań. Zadaniem uczniów było udzielenie prawidłowej odpowiedzi na trzy pytania, po jednym z pierwszych trzech referatów. Dziesięciu zwycięzców wylosowanych przez zaproszonych gości otrzymało nagrody, wśród których znalazły się publikacje IPN i Małopolskiej „Solidarności”, śpiewnik patriotyczny oraz wystawa multimedialna „Stan wojenny w SB-ckim albumie”.

Nagrody wylosowali:

- 1. Bartłomiej Orzeł z I LO im. Jana Długosza w Nowym Sączu
- 2. Magdalena Kurek z XXVI LO im. Marii Curie-Skłodowskiej w Krakowie
- 3. Agnieszka Bodziony z I LO im. Jana Długosza w Nowym Sączu
- 4. Małgorzata Zaremba z XXVI LO im. Marii Curie-Skłodowskiej w Krakowie
- 5. Magdalena Rapała z I LO im. Stanisława Staszica w Chrzanowie
- 6. Kinga Niczyporuk z Gimnazjum nr 24 w Krakowie
- 7. Amelia Królczyk z ZSPiG w Maruszynie Dolnej
- 8. Olga Smarzyńska z I LO im. Stanisława Staszica w Chrzanowie
- 9. Jakub Lengenfeld z LO im. Jana Długosza w Nowym Sączu
- 10. Bartłomiej Jarosz z Gimnazjum nr 4 im. Ks. Prof. Józefa Tischnera w Mszanie Dolnej